

или извън прѣдѣлитѣ на Б. П-овѣ. И колкото послѣднитѣ дѣйци сж неотговорни за своитѣ дѣла, както и за послѣдствията отъ тѣхнитѣ дѣйствия, толкова повече българската история държи отговорни за падането на България, за нейното „заличаване отъ картата на културния свѣтъ“ — първитѣ, наричани измѣници и прѣдатели.

Дѣйствията на измѣниците или прѣдателитѣ врѣдять и, въ цѣлата история на човѣчеството, сж записани пагубнитѣ послѣдствия отъ тѣхъ за сждбата на народитѣ. Измѣникътъ всѣкога е носителъ на тенденции, противни на господствующитѣ тенденции въ политиката, напр. на едно правителство, или въ политиката на една класа, която зема първо мѣсто въ живота на нѣкоя страна. Но измѣникътъ не носи отрицателнитѣ елементи на своитѣ дѣйствия изъ утробата на своята майка; разрушителнитѣ елементи въ постѣпкитѣ на едно лице всѣкога се покриватъ отъ противорѣчията, които сжществуватъ между двѣ или нѣколко части на единъ народъ, отъ противорѣчията, които сжществуватъ въ общественитѣ отношения на една страна, както и отъ не еднаквото разпрѣдѣление на материалнитѣ и културни блага между членовѣ на дадено общество. Това неравенство, което по-рано не сжществуваше, стана фактъ, слѣдъ като частната собственост измѣсти първобитния комунизъмъ. Въ България, противорѣчията въ общественитѣ отношения, ако не по-рано, настѣпиха къмъ срѣдата на IX-ия вѣкъ, откато феодалната собственост закрѣпна, и откато експлоатацията на труда стана една необходимостъ за владѣющето болярство, и една господствующа форма въ ступанския животъ на Царството. Върху почвата на тая експлоатация, неизбежно свързана съ едно грозно духовно насилие надъ селското и градско население, се издигаше всичкото недоволство въ Стара България, изразители на което ставаха измѣниците или прѣда-